

สถานการณ์อุตสาหกรรมเหมืองแร่ของไทยปี ๒๕๖๓ และแนวโน้มในระยะต่อไป

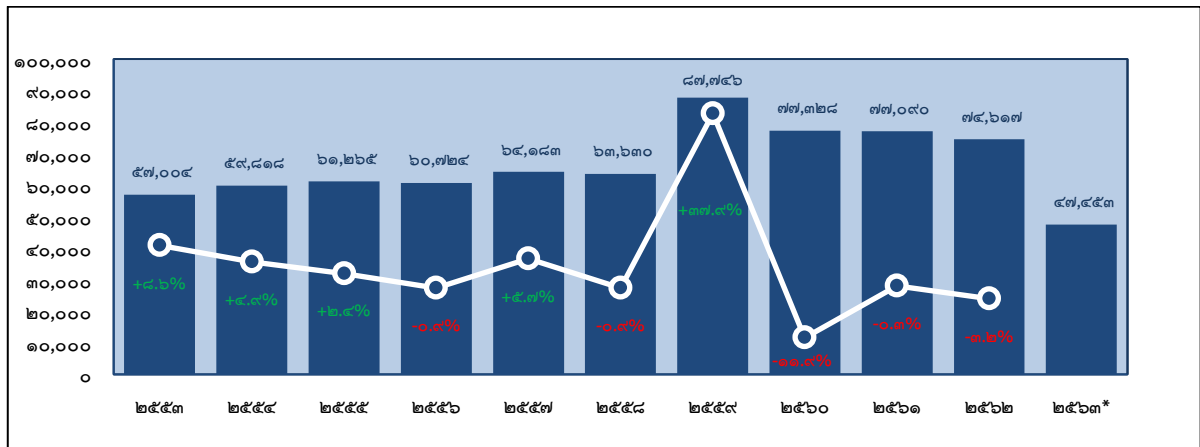
นายบุญญวัฒน์ ขุนอินทร์
กลุ่มวิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจ
กองบริหารจัดการวัตถุดิบอุตสาหกรรม

๑. การผลิต

ถึงแม้ว่าในช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๖๒ มูลค่าการผลิตแร่ในประเทศไทยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๕๗,๐๐๔ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๓ เป็น ๗๔,๖๑๗ ล้านบาท ในปี ๒๕๖๒ แต่ถ้าพิจารณาในช่วงปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒ กลับพบว่ามูลค่าการผลิตแร่ลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๕.๑ ต่อปี ซึ่งเป็นผลมาจากการลดลงในด้านปริมาณเป็นสำคัญ โดยแร่ที่มีมูลค่าการผลิตสูงสุด ๕ อันดับแรก ในช่วงปี ๒๕๖๐-๒๕๖๒ คือ หินปูน ถ่านหินลิกไนต์ ยิปซัม เกลือหิน และหินแกรนิต ตามลำดับ ซึ่งแร่ ๕ ชนิดนี้มีสัดส่วนรวมกันมากกว่าร้อยละ ๘๒ ของมูลค่าการผลิตแร่ทั้งหมด สำหรับสถานการณ์ในปี ๒๕๖๓ การแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างไปทั่วประเทศ ทำให้อุตสาหกรรมเหมืองแร่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเช่นเดียวกับสาขาการผลิตอื่น จากข้อมูลเบื้องต้นซึ่งอยู่ระหว่างการรวบรวมยังไม่แล้วเสร็จ พบว่าแร่ที่มีการผลิตไปแล้วในปี ๒๕๖๓ มีมูลค่าเพียง ๔๗,๔๕๓ ล้านบาท

ภาพที่ ๑ มูลค่าการผลิตแร่และอัตราการขยายตัว ปี ๒๕๕๓-๒๕๖๓

หน่วย : ล้านบาท

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

หมายเหตุ : ข้อมูลปี ๒๕๖๓ เป็นข้อมูลที่อยู่ระหว่างการรวบรวมยังไม่แล้วเสร็จ

ประเทศไทยสามารถผลิตแร่ได้ประมาณ ๔๗ ชนิด โดยในช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๖๒ ปริมาณการผลิตแร่รวมทุกชนิดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๑๙๕.๗ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๓ เป็น ๒๕๙.๙ ล้านตัน ในปี ๒๕๖๒ หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๒.๙ ต่อปี สอดคล้องกับความต้องการใช้แร่สำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน ซึ่งปริมาณการผลิตแร่สำหรับใช้ในประเทศของไทยส่วนใหญ่จะเป็นแร่จำพวกหินอุตสาหกรรม เช่น หินปูน หินแกรนิต หินบะซอลต์ และแร่เชื้อเพลิง คือ ถ่านหินลิกไนต์ ส่วนแร่ที่ผลิตเพื่อการส่งออก เช่น ยิปซัม มีแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจนตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมเหมืองแร่ของไทยเริ่มปรับทิศทางไปสู่การผลิตแร่เพื่อใช้สำหรับอุตสาหกรรมภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น

เมื่อจำแนกการผลิตตามกลุ่มแร่ในปี ๒๕๖๒ พบว่า แร่เชื้อเพลิงผลิตได้เพียงชนิดเดียว คือ ถ่านหินลิกไนต์ ๑๔.๑ ล้านตัน แร่โลหะที่มีการผลิตสูงสุด ได้แก่ หินปูน ๑๘๐ ล้านตัน หินบะซอลต์ ๑๓.๙ ล้านตัน และหินแกรนิต ๑๓.๕ ล้านตัน ส่วนแร่โลหะมีการผลิตน้อยมาก โดยแร่ที่ผลิตมากที่สุด คือ แร่เหล็ก มีการผลิตเพียง ๑๗,๖๖๐ ตัน (ตารางที่ ๑) สำหรับปี ๒๕๖๓ จากข้อมูลเบื้องต้น พบว่ามีการผลิตแร่ไปแล้ว ๑๖๙.๑ ล้านตัน โดยแร่ที่ปริมาณการผลิตมากที่สุด ๕ อันดับแรก คือ หินปูน หินแกรนิต ถ่านหินลิกไนต์ หินบะซอลต์ และดินซีเมนต์ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑ ปริมาณการผลิตแร่ของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๓

หน่วย : ล้านตัน

	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓*
แร่เชื้อเพลิง						
ลิกไนต์	๑๕.๒	๑๗.๐	๑๖.๓	๑๔.๙	๑๔.๑	๗.๘
แร่โลหะ						
หินปูน	๑๗๖.๖	๑๗๗.๓	๑๗๗.๕	๑๘๑.๒	๑๘๐.๐	๑๑๗.๙
หินบะซอลต์	๘.๑	๙.๕	๙.๐	๑๑.๓	๑๓.๙	๗.๒
หินแกรนิต	๑๒.๙	๑๓.๖	๑๒.๗	๑๔.๓	๑๓.๕	๑๑.๙
แร่โลหะ (ตัน)						
แร่เหล็ก	๑๖,๔๘๓	-	๑๓๕	-	๑๗,๖๖๐	๙๓,๑๒๕
แร่แมงกานีส	๙,๐๐๐	๙,๑๕๐	๘,๐๒๐	๔,๐๐๐	๔,๘๐๐	๖,๔๑๓
รวมทุกชนิดแร่	๒๕๑.๕	๒๕๗.๗	๒๕๓.๔	๒๖๓.๖	๒๕๙.๙	๑๖๙.๑

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

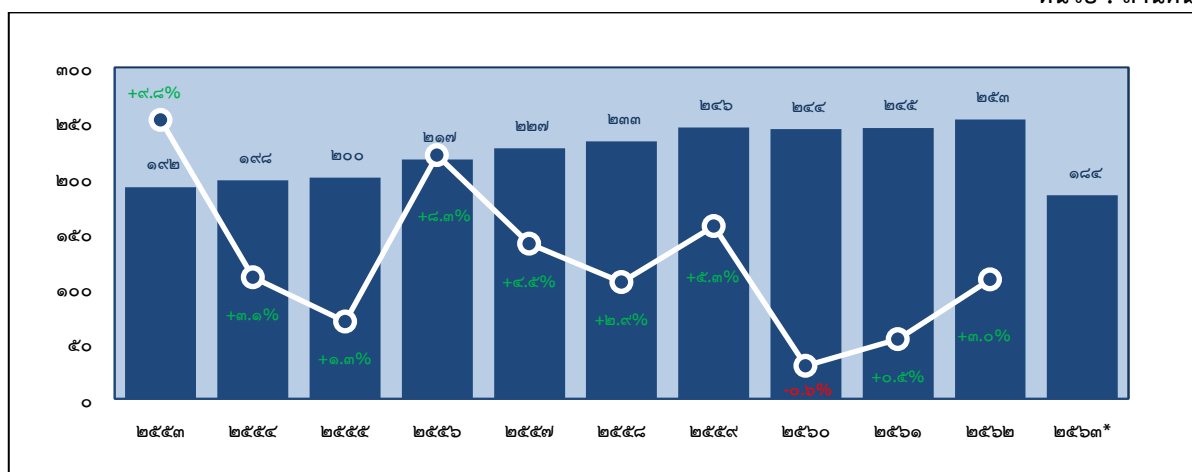
หมายเหตุ : ข้อมูลปี ๒๕๖๓ เป็นข้อมูลที่อยู่ระหว่างการรวบรวมยังไม่แล้วเสร็จ

๒. การใช้

ในช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๖๒ ปริมาณการใช้แร่ที่ผลิตได้ในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามความต้องการใช้แร่สำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน เช่น อุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมเซรามิก อุตสาหกรรมแก้วและกระจก เป็นต้น โดยในช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๕๗ ปริมาณการใช้แร่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยค่อนข้างสูงถึงร้อยละ ๕.๔ ต่อปีก่อนที่จะชะลอตัวลงในช่วงปี ๒๕๕๘-๒๕๖๒ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๒ ต่อปี ทำให้การผลิตแร่ของไทยถูกใช้สำหรับอุตสาหกรรมภายในประเทศเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากสัดส่วนร้อยละ ๙๑.๖ ของการผลิตแร่ทั้งหมดในปี ๒๕๕๓ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๙๗.๓ ในปี ๒๕๖๒

ภาพที่ ๒ ปริมาณการใช้แร่และอัตราการขยายตัว ปี ๒๕๕๓-๒๕๖๓

หน่วย : ล้านตัน

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

หมายเหตุ : ข้อมูลปี ๒๕๖๓ เป็นข้อมูลที่อยู่ระหว่างการรวบรวมยังไม่แล้วเสร็จ

แร่ที่มีปริมาณการใช้สูงที่สุดในปี ๒๕๖๒ คือ หินปูน ๑๗๖.๑ ล้านตัน ส่วนใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างและอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ รองลงมา คือ ถ่านหินลิกไนต์ ๑๔ ล้านตัน ใช้ในการผลิตไฟฟ้า ส่วนหินแกรนิตและหินบะซอลต์มีปริมาณการใช้ ๑๒.๓ และ ๑๒.๒ ล้านตัน ตามลำดับ ส่วนใหญ่ใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง สำหรับปี ๒๕๖๓ จากข้อมูลเบื้องต้น พบว่ามีการใช้แร่ไปแล้วเพียง ๑๘๔.๑ ล้านตัน ลดลงจากปี ๒๕๖๒ มากถึงร้อยละ ๒๗.๒ เนื่องจากอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศหดตัวตามภาวะเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 อย่างไรก็ตาม แร่ที่มีปริมาณการใช้มากที่สุด ๕ อันดับแรกยังคงเป็นแร่ชนิดเดิม คือ หินปูน ถ่านหินลิกไนต์ หินแกรนิต หินบะซอลต์ และดินซีเมนต์ ตามลำดับ (ตารางที่ ๒)

ตารางที่ ๒ ปริมาณการใช้แร่ที่สำคัญของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๓

หน่วย : ล้านตัน

	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓*
หินปูน	๑๗๐.๔	๑๗๖.๕	๑๗๘.๖	๑๗๖.๓	๑๗๖.๑	๑๓๑.๖
ลิกไนต์	๑๕.๔	๑๖.๙	๑๖.๒	๑๔.๔	๑๔.๐	๑๓.๔
หินแกรนิต	๗.๙	๘.๔	๘.๙	๑๑.๖	๑๒.๓	๑๐.๓
หินบะซอลต์	๑๒.๑	๑๒.๙	๑๒.๘	๑๒.๕	๑๒.๒	๘.๗
ดินซีเมนต์	๔.๘	๔.๓	๓.๑	๕.๘	๘.๖	๕.๐

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

หมายเหตุ : ข้อมูลปี ๒๕๖๓ เป็นข้อมูลที่อยู่ระหว่างการรวบรวมยังไม่แล้วเสร็จ

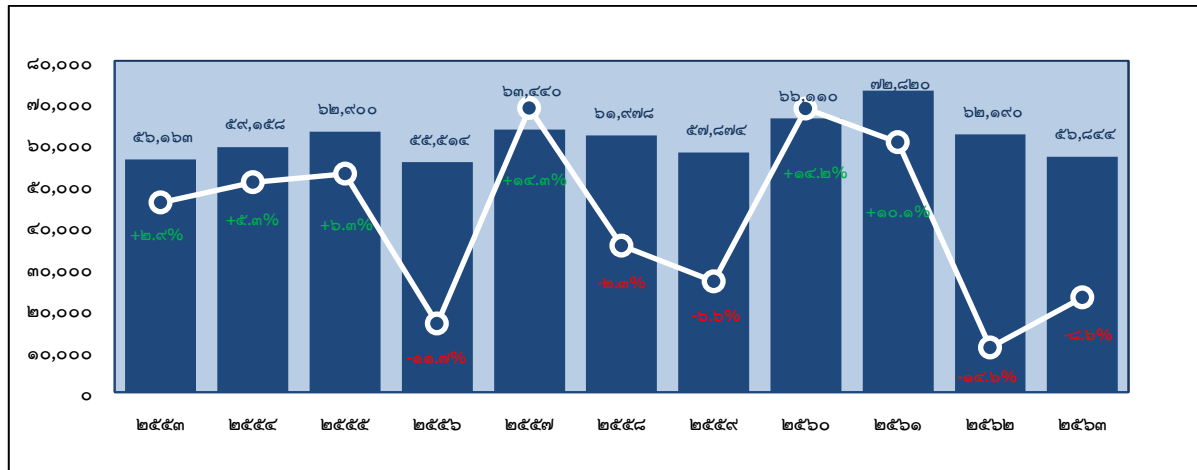
๓. การนำเข้า

นอกจากการใช้แร่ที่ได้จากการผลิตภายในประเทศแล้ว ประเทศไทยยังมีความจำเป็นที่จะต้องนำเข้าแร่จากต่างประเทศ เนื่องจากแร่บางชนิดไม่สามารถผลิตได้เอง หรือผลิตได้แต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการทำให้ประเทศไทยต้องนำเข้าสินค้าแร่เป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มแร่นำเข้าที่สำคัญคือ แร่เชื้อเพลิง ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ ๗๐ ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด เนื่องจากไทยสามารถผลิตถ่านหินลิกไนต์ได้เพียงชนิดเดียว แร่เชื้อเพลิงที่นำเข้ามาจะถูกใช้เป็นเชื้อเพลิงในอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ได้แก่ ถ่านหินแอนทราไซต์ ถ่านหินบิทูมินัส ถ่านหินโค้ก และถ่านหินชนิดอื่น ๆ ซึ่งแร่เชื้อเพลิงเหล่านี้ต้องซื้อขายโดยอ้างอิง

ราคาตลาดโลก ทำให้มูลค่าการนำเข้าในภาพรวมในช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๖๓ ค่อนข้างผันผวนตามปริมาณการนำเข้า และราคาของแร่แต่ละชนิดในแต่ละปี

ภาพที่ ๓ มูลค่าการนำเข้าแร่และอัตราการขยายตัว ปี ๒๕๕๓-๒๕๖๓

หน่วย : ล้านบาท

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

ถึงแม้ว่ามูลค่าการนำเข้าแร่ในช่วง ๓ ปีหลังสุด (ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓) จะมีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๔.๔ ต่อปี แต่ในปี ๒๕๖๓ ก็ยังมีการนำเข้าแร่มากกว่า ๗๐ ชนิด และมีมูลค่าการนำเข้าสูงถึง ๕๖,๘๔๔ ล้านบาท โดยสินค้าแร่นำเข้าที่สำคัญในปี ๒๕๖๓ ได้แก่ ถ่านหินชนิดอื่น ๒๑,๕๓๘ ล้านบาท ถ่านหินบิทูมินัส ๑๙,๓๖๙ ล้านบาท แร่ดีบุก ๔,๗๘๒ ล้านบาท แร่ไนโอเบียมและวานาเดียม ๑,๑๔๙ ล้านบาท ทล็ก ๑,๒๒๐ ล้านบาท และโมลิบดีไนต์ ๑,๓๓๑ ล้านบาท ตามลำดับ (ตารางที่ ๓)

ตารางที่ ๓ มูลค่าการนำเข้าแร่ที่สำคัญของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๓

หน่วย : ล้านบาท

	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓
ถ่านหินชนิดอื่น	๑๘,๒๔๑	๑๗,๘๖๖	๒๓,๑๗๐	๓๑,๐๗๐	๒๒,๒๙๘	๒๑,๕๓๘
ถ่านหินบิทูมินัส	๒๕,๙๖๘	๒๓,๐๖๒	๒๕,๕๑๗	๒๑,๓๘๙	๒๑,๗๔๙	๑๙,๓๖๙
แร่ดีบุก	๑,๗๓๒	๒,๗๓๘	๔,๒๓๗	๔,๔๙๔	๓,๕๘๖	๔,๗๘๒
แร่ไนโอเบียมและวานาเดียม	๑,๑๐๐	๑,๖๕๘	๑,๑๓๗	๒,๐๘๖	๑,๒๔๓	๑,๑๔๙
ทล็ก	๑,๖๒๕	๑,๖๔๗	๑,๖๓๔	๑,๖๔๔	๑,๖๒๘	๑,๒๒๐
โมลิบดีไนต์	๗๕๖	๙๖๗	๙๑๖	๑,๘๑๐	๒,๕๖๓	๑,๓๓๑
แร่อื่น ๆ	๑๒,๕๕๖	๙,๙๘๗	๙,๔๙๘	๑๐,๓๒๖	๙,๑๒๔	๗,๔๕๕
รวม	๖๑,๙๗๘	๕๗,๘๗๔	๖๖,๑๑๐	๗๒,๘๒๐	๖๒,๑๙๐	๕๖,๘๔๔

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

ในขณะที่มูลค่าการนำเข้าแร่มีแนวโน้มค่อนข้างผันผวนในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา แต่เมื่อพิจารณาในเชิงปริมาณกลับพบว่าปริมาณการนำเข้าแร่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจาก ๑๗.๘ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๔ เป็น ๒๕.๔ ล้านตัน ในปี ๒๕๖๓ หรือเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๔๗.๘ โดยในปี ๒๕๖๓ กลุ่มแร่เชื้อเพลิงที่มีปริมาณการนำเข้าสูงที่สุด คือ ถ่านหินชนิดอื่น ๑๕.๔ ล้านตัน นำเข้าจากอินโดนีเซียและรัสเซีย แร่โลหะที่มีปริมาณการนำเข้าสูงที่สุด คือ หินฟอสเฟต ๐.๓๓ ล้านตัน นำเข้าจาก สปป.ลาว ส่วนแร่โลหะที่มีปริมาณการนำเข้าสูงที่สุด คือ แมงกานีส ๐.๐๗ ล้านตัน นำเข้าจากเมียนมา (ตารางที่ ๔)

ตารางที่ ๔ ปริมาณการนำเข้าแร่ที่สำคัญของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๓

หน่วย: ตัน

	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓
แร่เชื้อเพลิง (ล้านตัน)						
ถ่านหินชนิดอื่น	๑๑.๑	๑๑.๓	๑๒.๑	๑๖.๘	๑๓.๐	๑๕.๔
ถ่านหินบิทูมินัส	๑๐.๖	๑๐.๒	๙.๙	๗.๙	๘.๑	๘.๒
ถ่านหินแอนทราไซต์	๐.๑๗	๐.๑๘	๐.๑๔	๐.๑๗	๐.๑๓	๐.๑๕
แร่โลหะ						
หินฟอสเฟต	๓๑,๒๑๔	๑๙,๗๐๕	๓๐๓,๙๐๙	๔๑๔,๗๙๓	๔๘๔,๕๙๕	๓๓๐,๑๒๓
แบไรต์	๙๘,๓๕๘	๘๖,๖๕๑	๘๑,๑๓๓	๙๐,๐๙๒	๑๖๑,๕๖๐	๑๒๘,๓๘๐
เบนโทไนต์	๑๐๔,๕๔๗	๑๐๗,๖๔๖	๑๒๐,๒๘๗	๑๒๗,๘๐๗	๑๓๗,๖๖๗	๑๒๒,๒๔๗
แร่โลหะ						
แร่แมงกานีส	๑๘,๕๖๒	๒๑,๐๒๗	๓๖,๔๒๘	๗๑,๓๖๒	๑๓๕,๖๑๖	๗๓,๑๙๙
แร่ไนโอเบียมและวานาเดียม	๑๓,๖๐๕	๑๖,๒๗๘	๖,๗๗๑	๒๑,๗๗๑	๒๒,๓๔๔	๖๑,๔๗๘
แร่ดีบุก	๕,๗๔๒	๗,๘๗๐	๑๐,๘๗๗	๑๒,๒๖๑	๑๐,๕๕๕	๑๖,๑๓๖

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๔. การส่งออก

การส่งออกสินค้าแร่ของไทยมีทั้งการส่งออกในรูปแบบแร่ดิบเนื่องจากผลิตได้มากเกินกว่าความต้องการภายในประเทศ เช่น ยิปซัม แอนไฮไดรต์ และการนำเข้าแร่ดิบมาเพิ่มมูลค่าก่อนส่งออก เช่น โลหะดีบุก ซึ่งการส่งออกสินค้าแร่ของไทยในช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๕๗ มีมูลค่าประมาณ ๒๕,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ ล้านบาท แต่หลังจากนั้นในช่วงปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓ การส่งออกสินค้าแร่ของไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจนเหลือเพียง ๑๒,๐๐๐-๑๓,๐๐๐ ล้านบาท เนื่องจากมีคู่แข่งรายใหม่ในตลาดส่งออกยิปซัมที่สำคัญของไทย และการระงับการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเอาไว้ก่อนตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ รวมถึงแนวโน้มการผลิตแร่ที่มีเป้าหมายเพื่อใช้สำหรับอุตสาหกรรมภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ สินค้าแร่ส่งออกที่สำคัญของไทยในช่วงปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓ ได้แก่ โลหะดีบุก ยิปซัม แอนไฮไดรต์ โซเดียมเฟลด์สปาร์ และโดโลไมต์ โดยในปี ๒๕๖๓ มีการส่งออกสินค้าแร่รวมทั้งสิ้น ๑๑,๙๐๗ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๖๒ มากถึงร้อยละ ๑๐.๑

ตารางที่ ๕ มูลค่าการส่งออกสินค้าแร่ที่สำคัญของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๓

หน่วย: ล้านบาท

	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓
โลหะดีบุก	๔,๒๗๕	๕,๑๘๘	๕,๔๘๑	๕,๕๐๔	๕,๕๔๔	๕,๕๑๒
ยิปซัม	๕,๐๑๘	๔,๓๓๖	๓,๖๗๕	๓,๖๖๘	๓,๒๐๕	๒,๙๒๗
แอนไฮไดรต์	๖๗๔	๘๘๐	๘๙๖	๙๑๓	๗๙๘	๘๑๓
โซเดียมเฟลด์สปาร์	๗๐๘	๕๖๙	๖๑๐	๕๙๓	๑,๓๙๗	๖๓๗
โดโลไมต์	๔๖๙	๕๕๕	๔๘๗	๕๐๙	๓๙๕	๔๘๐
แร่อื่น ๆ	๖,๒๙๒	๘,๖๑๒	๑,๗๓๐	๑,๗๐๗	๑,๙๑๒	๑,๕๓๘
รวม	๑๗,๔๓๖	๒๐,๑๔๐	๑๒,๘๗๙	๑๒,๘๙๕	๑๓,๒๕๐	๑๑,๙๐๗

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

สินค้าแร่ที่ส่งออกในปริมาณมากส่วนใหญ่จะเป็นแร่โลหะเกือบทั้งหมด โดยในปี ๒๕๖๓ ไทยมีการส่งออกยิปซัมมากที่สุด ๔.๕๘ ล้านตัน และไทยเป็นผู้ส่งออกยิปซัมรายใหญ่ของโลกมาโดยตลอด มีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ อินโดนีเซีย เวียดนาม มาเลเซีย และญี่ปุ่น รองลงมา ได้แก่ โดโลไมต์ ๑.๓๙ ล้านตัน แอนไฮไดรต์ ๑.๓๗ ล้านตัน โซเดียมเฟลด์สปาร์ ๐.๘๒ ล้านตัน และหินปูน ๐.๒๗ ล้านตัน ตามลำดับ (ตารางที่ ๖)

ตารางที่ ๖ ปริมาณการส่งออกแร่ที่สำคัญของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๓

หน่วย : ล้านตัน

	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓
ยิปซัม	๗.๘๒	๖.๔๖	๕.๗๔	๕.๗๐	๕.๒๙	๔.๕๘
โดโลไมต์	๑.๒๑	๑.๒๗	๑.๐๘	๑.๒๗	๑.๑๗	๑.๓๙
แอนไฮไดรต์	๑.๐๓	๑.๓๕	๑.๔๕	๑.๕๓	๑.๓๗	๑.๓๗
โซเดียมเฟลด์สปาร์	๐.๗๗	๐.๖๔	๐.๗๐	๐.๗๐	๑.๑๔	๐.๘๒
หินปูน	๐.๖๑	๐.๖๑	๐.๕๖	๐.๒๔	๐.๔๔	๐.๒๗

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๕. ค่าภาคหลวงแร่

ค่าภาคหลวงแร่ที่รัฐจัดเก็บได้ในช่วงปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓ มีแนวโน้มกว้างตัวอยู่ในช่วง ๓,๗๐๐-๓,๙๐๐ ล้านบาท เนื่องจากค่าภาคหลวงแร่จะแปรผันไปตามปริมาณและราคาแร่แต่ละชนิดที่มีการผลิตในแต่ละปี โดยในปี ๒๕๖๓ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่สามารถจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ได้ ๓,๗๓๐ ล้านบาท ลดลงจากปี ๒๕๖๒ ร้อยละ ๔.๒ โดยแร่ที่สามารถจัดเก็บค่าภาคหลวงได้มากที่สุด คือ หินปูน ๒,๐๖๑ ล้านบาท รองลงมา คือ ลิควินต์ ๕๑๕ ล้านบาท ยิปซัม ๒๕๖ ล้านบาท เหล็กหิน ๑๑๓ ล้านบาท และหินแกรนิต ๑๐๙ ล้านบาท ตามลำดับ ค่าภาคหลวงจากแร่ทั้ง ๕ ชนิดนี้มีมูลค่ารวมกันถึง ๓,๐๕๔ ล้านบาท หรือ คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๘๑.๙ ของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ทั้งหมด (ตารางที่ ๗)

ตารางที่ ๗ การจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ของไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๓

หน่วย: ล้านบาท

	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓
หินปูน	๑,๐๖๕	๒,๐๖๘	๒,๑๑๐	๒,๑๑๓	๒,๑๐๓	๒,๐๖๑
ลิควินต์	๕๘๙	๖๔๘	๖๒๔	๕๕๔	๕๓๗	๕๑๕
ยิปซัม	๒๙๘	๒๗๕	๒๔๖	๒๕๓	๓๐๙	๒๕๖
เหล็กหิน	๘๕	๑๐๕	๑๑๖	๑๑๘	๑๒๑	๑๑๓
หินแกรนิต	๕๐	๗๔๘	๗๘	๑๐๕	๑๑๔	๑๐๙
อื่น ๆ	๘๕๓	๖๕๙	๖๖๒	๖๔๕	๗๑๒	๖๗๖
รวม	๓,๐๔๐	๔,๕๐๓	๓,๘๓๖	๓,๗๘๙	๓,๘๙๖	๓,๗๓๐

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกกฎกระทรวงกำหนดพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งออกตามความมาตรา ๕ วรรคสี่ และมาตรา ๑๓๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้คิดอัตราค่าภาคหลวงจากราคาตลาดที่อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ประกาศกำหนด ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของอัตราการเรียกเก็บค่าภาคหลวงแร่ของไทย โดยแร่ส่วนใหญ่มีอัตราค่าภาคหลวงตั้งแต่วัตถุ ๔ ถึงร้อยละ ๑๐ และแร่โลหะบางชนิดที่มีราคาสูง (แร่ดีบุก แร่ทองคำ แร่ตะกั่ว แร่ที่มีทั้งสติออกไซด์ และแร่สังกะสี) จะเรียกเก็บในอัตราที่กำหนดตั้งแต่วัตถุ ๒ ถึงร้อยละ ๒๐ ตามช่วงระดับราคา นอกจากนี้ ยังกำหนดอัตราค่าภาคหลวงสำหรับแร่ที่ส่งออกในอัตราที่สูงกว่าแร่ที่ใช้เพื่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ

ค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้จากประทานบัตรแต่ละแปลงจะถูกออกแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน โดยส่วนแรกจะถูกนำส่งเป็นรายได้ของรัฐร้อยละ ๔๐ และส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๖๐ จะถูกจัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่ได้กำหนดอัตราที่ได้รับการจัดสรรไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย

อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน คือ ร้อยละ ๒๐ จัดสรรให้แก่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดที่ประธานบัตรตั้งอยู่, ร้อยละ ๒๐ จัดสรรให้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลที่ประธานบัตรตั้งอยู่, ร้อยละ ๑๐ จัดสรรให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลอื่นในจังหวัดเดียวกับที่ประธานบัตรตั้งอยู่ และร้อยละ ๑๐ จัดสรรให้แก่องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลในจังหวัดอื่น

ทั้งนี้ เพื่อให้มีการกระจายผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่อย่างเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้มีการจัดสรรผลประโยชน์พิเศษให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นที่ตั้งของเขตพื้นที่การทำเหมือง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกับเขตพื้นที่การทำเหมือง ที่อาจได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองด้วย

๖. แนวโน้มอุตสาหกรรมเหมืองแร่ไทยในระยะต่อไป

๖.๑ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางบวก

(๑) การฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยภายหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เปิดเผยว่าเศรษฐกิจไทยในไตรมาสที่ ๔ ของปี ๒๕๖๓ ปรับตัวดีขึ้นจากไตรมาสก่อน โดยทั้งปี ๒๕๖๓ เศรษฐกิจไทยหดตัวร้อยละ ๖.๑ ใกล้เคียงกับข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ที่ประเมินว่าจะหดตัวร้อยละ ๖.๖ สำหรับแนวโน้มเศรษฐกิจไทยในระยะต่อไป ธนาคารแห่งประเทศไทย และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เห็นสอดคล้องกันว่าเศรษฐกิจไทยจะทยอยฟื้นตัวในปี ๒๕๖๔ และเร่งตัวขึ้นจนกลับมาอยู่ในระดับใกล้เคียงกับปี ๒๕๖๒ ซึ่งเป็นช่วงที่ยังไม่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ภายในปี ๒๕๖๕ ทั้งนี้ การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยย่อมส่งผลกระทบทางบวกเชื่อมโยงไปยังทุกภาคส่วนของระบบเศรษฐกิจในประเทศ รวมทั้งอุตสาหกรรมเหมืองแร่ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมต้นน้ำ และมีอุปสงค์สืบเนื่องมาจากอุตสาหกรรมพื้นฐานที่ใช้แร่เป็นวัตถุดิบ

ตารางที่ ๘ ประมาณการอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจไทยในช่วงปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕

หน่วย : ร้อยละ

หน่วยงาน	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕
สศช. ^๑	-๖.๑	๒.๕-๓.๕	-
ธปท. ^๒	-๖.๖	๓.๒	๔.๘
IMF ^๓	-๖.๖	๒.๗	๔.๖

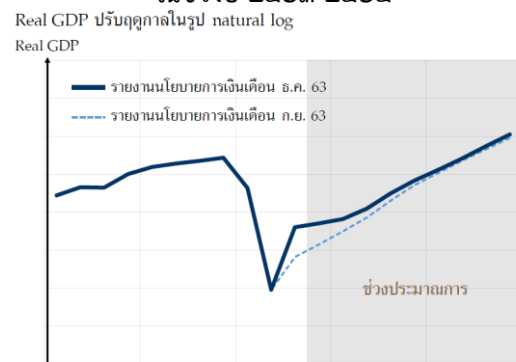
ที่มา :

๑. ภาวะเศรษฐกิจไทยปี ๒๕๖๓ และแนวโน้มปี ๒๕๖๔

๒. รายงานนโยบายการเงิน ธันวาคม ๒๕๖๓

๓. World Economic Outlook, January ๒๐๒๑

ภาพที่ ๔ แนวโน้มการฟื้นตัวของเศรษฐกิจไทยในช่วงปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕

ที่มา : รายงานนโยบายการเงิน ธันวาคม ๒๕๖๓

(๒) การผลิตแร่สำหรับอุตสาหกรรมก่อสร้างและอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยศูนย์วิจัยกรุงศรี ธนาคารกรุงศรีอยุธยา คาดการณ์ว่าธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจะเติบโตเร่งขึ้น สอดคล้องกับมูลค่าการลงทุนก่อสร้างโดยรวมที่คาดว่าจะขยายตัวร้อยละ ๔.๕-๕.๐ ในปี ๒๕๖๔ และร้อยละ ๕.๐-๕.๕ ในปี ๒๕๖๕-๒๕๖๖ โดยมีปัจจัยขับเคลื่อนหลักมาจากการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridors: EEC) รวมถึงภาวะ

เศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัวและหนุนการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ทำให้การผลิตแร่สำหรับอุตสาหกรรมก่อสร้างและอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ น่าจะเพิ่มขึ้นตามไปด้วยเช่นเดียวกัน เนื่องจากปริมาณงานก่อสร้างในโครงการลงทุนภาครัฐส่วนใหญ่จะเน้นการใช้วัสดุก่อสร้างประเภทปูนซีเมนต์และคอนกรีตในปริมาณมาก

(๓) การอนุญาตประทานบัตรใหม่ จากฐานข้อมูลใบอนุญาตประทานบัตร พบว่าในช่วงปี ๒๕๖๓-๒๕๖๔ มีการอนุญาตประทานบัตรจำนวน ๔๘ แปลง ได้แก่ หินเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างจำนวน ๓๔ แปลง ยิปซัมจำนวน ๖ แปลง หินประดับจำนวน ๑ แปลง และฟลูออไรด์จำนวน ๑ แปลง แสดงให้เห็นว่าการผลิตหินเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างน่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับความต้องการของอุตสาหกรรมก่อสร้างที่จะขยายตัวตามธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง

(๔) อัตราดอกเบี้ยยังคงอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากคณะกรรมการนโยบายการเงินมีมติเป็นเอกฉันท์ให้คงอัตราดอกเบี้ยนโยบายไว้ที่ร้อยละ ๐.๕๐ ต่อปี เพื่อสนับสนุนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจที่ยังมีความไม่แน่นอนสูง ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มจะยังไม่มีการปรับอัตราดอกเบี้ยขึ้นในช่วงนี้ โดยเฉพาะอัตราดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเงินที่จะส่งผลต่อต้นทุนทางการเงินของผู้ประกอบการ

๖.๒ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทางลบ

(๑) การผลิตถ่านหินลิกไนต์มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากการลดลงของผลิตถ่านหินลิกไนต์ของเหมืองแม่เมาะ ซึ่งมีสัดส่วนการผลิตถ่านหินลิกไนต์มากกว่าร้อยละ ๙๕ ของทั้งประเทศ ตามแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ได้กำหนดแผนการผลิตไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ในช่วงปี ๒๕๖๔-๒๕๖๙ โดยใช้ถ่านหินลิกไนต์เป็นเชื้อเพลิงจำนวน ๑๖ ล้านตันในปี ๒๕๖๔, จำนวน ๑๔ ล้านตัน ในช่วงปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗, จำนวน ๗ ล้านตัน ในปี ๒๕๖๘ และจำนวน ๖ ล้านตัน ในปี ๒๕๖๙ ตามลำดับ ซึ่งลดลงจากจำนวน ๑๔ ล้านตัน ในช่วงปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของโลกที่มุ่งลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยลดการใช้พลังงานฟอสซิลและเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียน

(๒) การส่งออกยิปซัมมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากประเทศที่เป็นตลาดส่งออกหลักของไทยมีกำลังซื้อลดลงจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 และต้องเผชิญกับคู่แข่งสำคัญอย่างไอมานที่มีนโยบายเร่งผลิตและส่งออกยิปซัม เพื่อลดการพึ่งพาการส่งออกน้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ไอมานสามารถแย่งส่วนแบ่งตลาดในตลาดส่งออกหลักไปจากไทยได้ในช่วง ๔-๕ ปีที่ผ่านมา

๖.๓ ข้อสรุป

ถึงแม้ว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบด้านบวกจะทำให้เกิดแนวโน้มที่ดีต่อการเพิ่มขึ้นของการผลิตแร่สำหรับอุตสาหกรรมก่อสร้างและแร่สำหรับอุตสาหกรรมซีเมนต์ โดยเฉพาะหินเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างที่มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ ๕๐ ของปริมาณการผลิตแร่ทั้งหมด แต่การเพิ่มขึ้นเหล่านี้อาจจะชดเชยการลดลงของการผลิตถ่านหินลิกไนต์และยิปซัมเพื่อส่งออกได้ไม่ทั้งหมด รวมถึงเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศที่ต้องใช้เวลาในการฟื้นตัวเพื่อกลับไปสู่ระดับก่อนเกิดการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้คาดการณ์ว่าอุตสาหกรรมเหมืองแร่ของไทยน่าจะมีแนวโน้มค่อนข้างทรงตัวในช่วง ๑-๒ ปีข้างหน้า

อ้างอิง

ธนาคารแห่งประเทศไทย. รายงานนโยบายการเงิน ธันวาคม ๒๕๖๓. ธันวาคม ๒๕๖๓.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ภาวะเศรษฐกิจไทยปี ๒๕๖๓ และแนวโน้มปี ๒๕๖๔. กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔.

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. แผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑. ตุลาคม ๒๕๖๓.

ศูนย์วิจัยกรุงศรี ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๖: ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง. กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔.

International Monetary Fund. World Economic Outlook, January ๒๐๒๑. มกราคม ๒๕๖๔.